

Univerzitet u Sarajevu
Filozofski fakultet
Odsjek za bosanski, hrvatski i srpski jezik

Stilske figure u jeziku slikovnice

Završni magistarski rad

Kandidatkinja:
Lejla Neimarlija

Mentorica:
Prof. dr. Bernisa Puriš

Sarajevo, 2022.

Univerzitet u Sarajevu
Filozofski fakultet

Lejla Neimarlija

Indeks br. 3223/2019; redovna studentica

Odsjek za bosanski, hrvatski i srpski jezik; dvopredmetni studij

Stilske figure u jeziku slikovnice

Završni magistarski rad

Predmet: Lingvistička stilistika
Mentorica: prof. dr. Bernisa Puriš

Sarajevo, 2022.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
Predmet, ciljevi i metod istraživanja	1
Korpus istraživanja.....	1
1. TEORIJSKI PRISTUP	3
1.1. Slikovnica kao bimedijalni diskurs	3
1.2. Povijesni razvoj slikovnice	4
1.3. Vrste slikovnica.....	5
2. STILSKE FIGURE U JEZIKU SLIKOVNICE	8
2.1. Fonetsko-fonološke figure – figure dikcije.....	9
2.1.1. Onomatopeja – imitativno slikanje glasovima	9
2.1.2. Grafička onomatopeja (meta grafi) – slikanje slovima	12
2.1.3. Rima.....	15
2.2. Leksičko-sintaksičke figure – figure konstrukcije.....	15
2.2.1. Akumulacija.....	16
2.2.2. Anadiploza	17
2.2.3. Aposiopeza	17
2.2.4. Inverzija.....	19
2.2.5. Epizeuksa.....	20
2.2.6. Anafora	20
2.3. Semantičke figure	21
2.3.1. Figure riječi – tropi.....	22

2.3.1.1.	Epitet	22
2.3.1.2.	Igra riječima	22
2.3.1.3.	Metafora	24
2.3.1.4.	Poređenje.....	26
2.3.2.	Figure misli.....	26
2.3.2.1.	Personifikacija i prozopopeja.....	26
2.3.2.2.	Alegorija.....	30
2.3.2.3.	Hiperbola.....	31
2.3.2.4.	Gradacija.....	35
ZAKLJUČAK.....		37
LITERATURA		38
IZVORI.....		39
POPIS SLIKA.....		41

UVOD

Predmet, ciljevi i metod istraživanja

Stilske figure nastupaju kao jake pozicije svakoga teksta. U ovome radu zanimalo nas je kako one, kao takve, doprinose ostvarivanju temeljnih funkcija jezika u dječijoj slikovnici. Drugim riječima, zanimalo nas je kako u jeziku slikovnice stilske figure, kao mjesta u tekstu koja su po svojoj formi *izuzetno značajna za razumijevanje toga teksta*, doprinose govorno-jezičkoj, informacijsko-odgojnoj, iskustvenoj i estetskoj funkciji slikovnice. Pošli smo od pretpostavke da figurativne strategije u jeziku slikovnice omogućuju da se teško shvativu djeci predoči razumljivom slikom. Pod pojmom slika u ovom istraživanju podrazumijevali smo, s jedne strane, *slike u riječima*, tj. jezičko-izražajan način posredovanja značenjskih sadržaja u verbalnom diskursu slikovnice, i s druge strane, *riječi u slikama*, tj. likovno predočavanje i potenciranje jezičkog dijela diskursa slikovnice.

Istraživanje se odvijalo primjenom lingvostilističke analitičko-sintetičke metode. Analizu smo težišno usmjerili na fonetsko-fonološke (metaplazme i metagrafe), leksičko-sintaksičke (metatakse) i semantičke figure (metalogizme i metasememe), jer smo smatrali da u njima leži najveći potencijal za ostvarivanje govorno-jezičke, spoznajne i doživljajne funkcije verbalnog diskursa slikovnice. Stilske figure posmatrali smo, dakle, na dorečeničnim nivoima jezičke analize, pri čemu smo, tamo gdje se to pokazalo najuočljivijim, upućivali na one figure dorečeničnog nivoa koje na najneposredniji način stupaju u interakcijski i integracijski odnos s ikoničkim (likovnim) elementima slikovnice čineći s njima jedinstven sadržajni, ritmičko-vrijednosni i stilistički par.

Korpus istraživanja

Korpus istraživanja obuhvatio je 31 pripovjednu slikovnicu. One su sadržajno podijeljene na slikovnice o životinjama, slikovnice o bajkama, slikovnice o svakodnevnom životu i slikovnice o vješticama. Prema strukturi izlaganja, riječ je o narativnim i tematskim slikovnicama, dok, prema sudjelovanju čitatelja, korpus ovog istraživanja čine slikovnice za koje je potrebno

aktivno sudjelovanje odraslih u njihovom čitanju, ali i one kojima se dijete samostalno služi. Dakle, riječ je o slikovnicama od dvije do četiri godine i od četiri do šest godina. Prvu skupinu slikovnica čine obično slikovnice o životinjama, životu djece i zapletima koji su bliski djetetu. Slikovnice namijenjene djeci od četiri do šest godina, tj. predškolskoj dobi, odlikuju se nešto složenijim temama. U ovu skupinu ubrajaju se bajke i basne. S obzirom na funkciju, korpus ovog istraživanja čine slikovnice spoznajnog i poetskog tipa.

1. TEORIJSKI PRISTUP

1.1. Slikovnica kao bimedijalni diskurs

Jedna od najbitnijih karakteristika slikovnice, kako Narančić-Kovač naglašava (2015: 08), jeste njen dvostruki diskurs. Naime, razumijevanje slikovnice kao cjelovitog djela nužno podrazumijeva praćenje i njenog verbalnog (jezičkog) i njenog vizualnog (slikovnog) teksta, koji uporedo sudjeluju u posredovanju sadržaja, zbog čega se i sama slikovnica tumači kao djelo na raskršću verbalnih i vizualnih umjetnosti. Za razumijevanje slikovnice kao cjelovitog djela, pored prethodno spomenutog dvostrukog diskursa, u obzir se uzimaju i načini njihovog zajedničkog sudjelovanja, kao i načini na koje oni čitatelja uključuju u proces konstrukcije značenja.

U nastavku su nabrojani istraživači, kao i načini na koje su tumačili suodnos verbalne i vizualne komponente slikovnice (usp. Narančić-Kovač, 2005: 43–52). Eliza T. Dresang, razlažući suodnos riječi i slike u verbalno-vizualnim medijima, utvrđuje četiri vrste suodnosa: suglasje, uzajamno proširivanje, kontradikciju i singeriju. Zanimljivo mišljenje iznosi i Rosemary Ross Johnston, koja smatra da se u slikovnici javlja obrnuta slikovnost jer se u njoj nalaze ne samo slike u riječima, nego i riječi u slikama. Nikolajeva i Scott razlikuju dvije glavne vrste sudonosa slike i verbalnog teksta: odnos simetrije i odnos komplementarnosti ili proširivanja, pri čemu se kontrapunkt verbalnog i slikovnog sloja realizira u različitim pripovjednim aspektima, ali uvijek u kontekstu promišljanja načina na koje mladi čitatelji razumiju različite tekstualne ili slikovne kodove. S tim u vezi, ove autorice razlikuju pet vrsta slikovnica zahvaljujući tipu odnosa između riječi i slika: simetrične, komplementarne, proširujuće, kontrapunktalne i sileptične. Denise I. Matulka razlikuje tri odnosa: simetričan odnos (kada se slike i tekst podudaraju), komplementaran odnos (kada slike i riječi međusobno dodaju ili proširuju značenja u dinamičnome odnosu), te kontradiktoran odnos (kada se čini da su riječi i slike u proturječju te čitatelj mora posredovati među njima kako bi došao do pravog razumijevanja).

Slikovnica označava prvi djetetov susret s književnošću i najbogatiji je izvor pisane riječi s kojim se dijete susreće (Martinović i Stričević, 2011: 39). Slikovnicom se, kao najvažnijim

literarno-likovnim medijem u čovjekovom djetinjstvu, uspostavlja i razvija komunikacija između djeteta i odrasle osobe, na osnovu čega se smatra da slikovnica ostavlja duboke tragove u unutrašnjem svijetu svakog čovjeka.

Narančić-Kovač (2015: 68) razlikuje tri međusobno povezana aspekta u vezi s čitaocem i čitateljstvom, a koja su sjedinjena u ideju o dvojnog čitateljstvu slikovnice kao pripovijedi. Prvi aspekt podrazumijeva tipičnu situaciju u kojoj u čitanju sudjeluju dijete i odrasla osoba, drugi je pitanje ciljanog čitatelja, a treći je pitanje sposobnosti i kompetencije djeteta-čitatelja za razumijevanje složene slikovnice. Slikovnicu, također, određuje i opseg. Ona obično ne sadrži više od 48 stranica, zbog čega se, u skladu s UNESCO-ovom definicijom, svrstava među brošure.

Bitno pitanje jeste i određenje slikovnice u dječijoj književnosti. Naime, slikovnica se obično svrstava u dječiju književnost, i to kao zaseban žanr, pri čemu se nalazi u istom rangu s bajkom, pustolovnom pričom ili pričom o životinjama, iako se u slikovnici ravnopravno pojavljuju svi ti žanrovi i iako slikovnica vizualnom dimenzijom nedvojbeno odskoče od čisto književnih pripovjednih vrsta (Narančić-Kovač, 2015: 11). Iz tog razloga, veliki broj autora koji se bave dječijom književnosti odbacuje tezu o slikovnici kao žanru dječije književnosti, određujući je kao zasebnu i specifičnu vrstu sintetičkog dvostrukog medija, na osnovu čega slikovnica predstavlja jedno sasvim novo područje.

1.2. Povijesni razvoj slikovnice

Slikovnica se kao zasebna vrsta medija javila u devetnaestom stoljeću, razvila tokom dvadesetog stoljeća, da bi od šezdesetih godina tog stoljeća pa do danas prolazila kroz razdoblje punog procvata. Ipak, postoje i mišljenja koja početke slikovnice smještaju u 18. stoljeće, ističući tadašnju praksu izrade porodičnih rukopisnih knjižica za djecu.

Pojavi slikovnice prethodio je razvoj književne ilustracije i pojava knjiga i književnosti namijenjenih dječijoj publici. Prvim koji je djeci pokušao prikazati svijet u slikama smatra se Jan Komensky, a njegova slikovnica *Orbis sensualium pictus* iz 1657. godine smatra se prvom slikovnicom u povijesti. Osim navedene, kao prve slikovnice često se spominju *Bilderbuch für Kinder* u dvanaest svezaka J. Bertucha iz 1792., *Songs of Innocence* Williama Blakea iz 1789. i *Der Struwwelpeter* Heinricha Hoffmana iz 1845. godine. Pored spomenutih, upamćena su i mišljenja da su prve slikovnice srednjovjekovna izdanja *Biblije za siromašne*.

Početak 19. stoljeća nastale su i prve prave slikovnice u kojima je priča popraćena ilustracijama. Upravo s razvojem ilustracija, nastaju i poetske slikovnice. To su slikovnice u kojima su se dotadašnje usmene predaje počele zapisivati i prilagođavati dječijem svijetu. Također, u tom periodu u Evropi počinju izlaziti brojne abecedne slikovnice koje pomažu djeci u učenju, čitanju i pisanju jer uz svako slovo abecede dolazi popratna ilustracija koja implicira predmet ili radnju koja počinje tim slovom. Poznata autorica i ilustratorica Kate Greenaway objavila je 1886. svoju abecednu slikovnicu *Apple Pie*, koja je abecedu prikazivala kroz crtice iz idealiziranog života djece u viktorijanskom stilu. Pored Kate Greenaway, 19. stoljeće su obilježile slikovnice Waltera Cranea i Randolfa Caldecotta, koji se često nazivaju trijumviratom engleskih ilustratora.

U drugoj polovici 19. st. popularni su *Max i Moritz* Wilhelma Buscha, preteče suvremenog stripa, te pokretne slikovnice Lothara Meggendorfera. Taj period je naročito značajan za razvoj vizualnog diskursa slikovnice. Tako je engleski izdavač Edmund Evans usavršio tehniku štampanja ilustracija u boji, okupio vodeće ilustratore svoga vremena i krenuo u objavljivanje knjiga i slikovnica u kojima je naglasak upravo na kvalitetnim i bogatim slikama. To će rezultirati sve bogatijim, raskošnijim i življim ilustracijama u slikovnicama krajem 19. stoljeća. Upravo to je postao razlog da likovni umjetnici, odnosno tvorci vizualnog diskursa, postanu ravnopravni autori s autorima verbalnog diskursa slikovnice.

Tridesete godine 20. stoljeća obilježile su slikovnice o sloniću Babaru francuskog autora J. de Brunhoffa, a četrdesete i pedesete godine slikovnice Dr. Seussa za razvijanje mašte i početno čitanje i učenje engleskog jezika. Pedesetih godina pojavile su se jednostavne slikovnice o zečici Miffy, slikovnice S. Silversetina, kao što je slikovnica *Drvo ima srce*, da bi sedamdesetih i osamdesetih godina došlo do snažnog razvoja ove umjetnosti na Zapadu. (Sokač, 2021: 10)

1.3. Vrste slikovnica

Slikovnice se dijele na osnovu različitih kriterija. Majhut i Zalar (2008, navedeno prema: Martinović, I., Stričević I., 2011: 51) slikovnice dijele na:

- slikovnice prema obliku
- slikovnice prema strukturi izlaganja
- slikovnice prema sadržaju
- slikovnice prema likovnoj tehnici

- slikovnice prema sudjelovanju čitatelja

Među slikovnice koje se izdvajaju svojim oblikom ubrajaju se leporello, pop-up, nepoderive, slikovnice igračke i multimedijske slikovnice. Prema strukturi izlaganja autori razlikuju narativne i tematske slikovnice te slikovnice s minimalno teksta ili bez teksta. Narativne slikovnice prepoznaju se po naratoru, tj. pripovjedaču koji čitaocu predstavlja verbalni sadržaj slikovnice. Tematske slikovnice vežu se za problemske situacije s kojima se dijete susreće u svakodnevnom životu. Prema Batinić i Majhut (2001, navedeno prema: Martinović, I., Stričević I., 2011: 51) slikovnice s minimalno teksta obično sadrže samo sliku te imenovanje predstavljenog bića ili pojave. Slikovnice bez teksta su one u kojima je tekst ispušten, a komuniciraju jedino slikom. Prema sadržaju, slikovnice mogu biti veoma raznolike i gotovo je nemoguće navesti sve skupine tema kojima pripadaju. Među najzastupljenijim su: životinje, brojevi, abeceda, svakodnevni život i igre. Zahvaljujući različitim likovnim tehnikama moguće je razlikovati fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječijih crteža i crteža umjetnika, kao i strip-slikovnice. Prema sudjelovanju čitatelja razlikujemo slikovnice kojima se dijete samostalno služi, kao i one slikovnice za koje je potrebno aktivno sudjelovanje odraslih u njihovom čitanju.

Nadalje, drugi autori slikovnice primarno dijele s obzirom na funkciju. Tako Z. Diklić, D. Težak i I. Zalara (Diklić i sur., 1996, navedeno prema: Draščić, 2015: 13) razlikuju slikovnice spoznajnog tipa i slikovnice poetskog tipa, za razliku od M. Crnkovića i D. Težaka (Crnković i Težak, 2002), koji razlikuju poučne ili informativne i umjetničke slikovnice. Spoznajno-pojmovne slikovnice moguće je prepoznati po sadržaju kojim se očituje njihova edukativna i odgojna uloga u životu djeteta. Zahvaljujući tome što govore o svakodnevnim stvarima, pojavama i vrijednostima, kao što su riječi, boje, brojevi, životinje, biljke, vrijeme, ljubav, prijateljstvo i sl., ovakvi tipovi slikovnica doprinose djetetovom spoznavanju svijeta oko sebe. Pomoću umjetničkih slikovnica dijete doživljava svijet, razvija svoju maštu i osjeća je, ali, ujedno, pomoću njih se uspostavlja i unutarnji odnos između čitaoca i knjige. Time što prikazuju situacije u kojima se djeca svakodnevno mogu naći, problemske slikovnice bave se temama iz svakodnevnog života. Na taj način, ovakvi tipovi slikovnica podstiču djecu da kroz odgovarajuće slike i tekst samostalno pronađu rješenje, čime pomažu i roditeljima i odgajateljima suočavanje s ozbiljnim situacijama u stvarnom životu.

Slikovnice se mogu podijeliti i na slikovnice za početne čitaoce, slikovnice koje se vezuju uz određeni koncept, slikovnice u digitalnom formatu, slikovnice igračke i slikovnice u stihovima

(Matulka, 2008, navedeno prema: Batarelo Kokić, 2015: 379). Slikovnice za početne čitaoce sadrže manje teksta, te ih djeca mogu i sama čitati. U slikovnicama koje se vezuju uz određeni koncept recipijenti upoznaju slova, brojeve, oblike, boje. U novije vrijeme, razvojem tehnologije, sve više se pojavljuju digitalne slikovnice koje uz karakteristike tradicionalnih slikovnica uključuju i animacije i interaktivne sadržaje. Slikovnice igračke sadrže interaktivne dijelove koje djeca mogu pomicati ili ostvariti neku interakciju. U slikovnice igračke ubrajaju se kartonske slikovnice, trodimenzionalne slikovnice i slikovnice s preklopima koje skrivaju dijelove slike. Slikovnice u stihovima sadrže pjesme, uspavanke i brojalice, i to na način da djeci često ostavljaju prostor za dovršavanje stihova, izmišljanje riječi i druge fonološke aktivnosti.

Čudina-Obradović (2003, navedeno prema: Skočić, 2020: 11) razlikuje dva tipa slikovnica. Prvi tip predstavljaju slikovnice u kojima je svaka stranica oslikana jednostavnim prizorom. Takve vrste slikovnica sadrže opis prizora u jednoj ili dvije kratke i jasne rečenice, što djetetu omogućava povezivanje slike i teksta, shvaćanje značenja teksta i opisa radnje, predmeta i bića. Njima se dijete privikava na slijed riječi, rečenica, redaka, stranica i smjer kretanja očiju. Drugi tip jeste slikovnica koja je zapravo kratka priča, posebno raspoređenog teksta i obogaćena ilustracijama. Jezik je bogat i teži od djetetovih govornih mogućnosti, a slušanjem takvih slikovnica dijete obogaćuje govor, spoznaje riječi i pojmove te razvija maštu i ljubav za čitanje.

2. STILSKE FIGURE U JEZIKU SLIKOVNICE

Stilske figure predstavljaju ona mjesta u tekstu koja su „svojevrsna smisaona i stilistička 'čvorišta' teksta, mjesta koja su po svojoj poziciji u tekstu i po svojoj formi izuzetno značajna za razumijevanje toga teksta“. (Katnić-Bakaršić 2007: 261)

Prema “Općoj retorici” Grupe μ , stilske figure koje se ostvaruju na planu *jezičkog izraza*, tzv. metabole koda, pokrivaju tri domena. Prvi domen pokrivaju *metaplazme* – one se tiču retoričkih operacija u sferi zvuka riječi i jedinica manjih od riječi i *metagrafi* – operacije u sferi pisma. Drugi domen pokrivaju *metatakse*, koje se tiču operacija u strukturi rečenice. Treći domen pokrivaju *metasememe*, koje se tiču zamjena semema (jedna riječ zamjenjuje se drugom); one se vezuju za riječi i obuhvataju trope. U metabole koje se odnose na *jezički sadržaj* – logičke metabole, metabole referenta – ubrajaju se *metalogizmi*, tj. one operacije koje podrazumijevaju promjene i modifikacije logičkih vrijednosti u okviru rečenice (po tradicionalnoj terminologiji to su figure mišljenja). (usp. Vuković, 2000: 198) Prema M. Katnić-Bakaršić (2007: 303), “može se smatrati da i metalogizmi i metasememi zapravo odgovaraju semantičkim figurama”.

U skladu s navedenom podjelom stilskih figura, kao metaplazme i metagrafi u ovome radu analiziraju se fonetsko-fonološke figure te grafostilemi, zatim metatakse – leksičko-sintaksičke figure, metalogizmi i metasememi – semantičke figure. Analiza na svakom od ovih planova uključuje, također, uočavanje i izdvajanje interakcijskog i integracijskog suodnosa *kazanoga* i *prikazanoga*, odnosno slikom, kao ikoničkim znakom, izdvojenog i naglašenog dijela verbalne poruke; slika se dakle tretira kao likovni modus koji vizualno reprezentira i konkretizuje ispričano, odnosno kao modus koji, u postupku dodavanja i ponavljanja, potencira segmente verbalnog diskursa slikovnice. Osim toga: „Neverbalni elementi u multimodalnim tekstovima ne samo da izvode funkciju ilustriranja jezičkog dijela teksta, već imaju i integralnu ulogu u konstituciji značenja, bilo interakcijom s jezičkim elementima ili kao nezavisni semiotički sistem.“¹ (Guijarro, 2008: 1602).

¹ *Non-verbal elements in multimodal texts not only perform the function of illustrating the linguistic part of the text, but also play an integral role in the constitution of meaning, whether through interaction with the linguistic elements or as an independent semiotic system.* (Guijarro, 2008: 1602)

2.1. Fonetsko-fonološke figure – figure dikcije

Fonetsko-fonološke figure (metaplazme i metagrafi) predstavljaju odstupanja u glasovnom i grafemskom sastavu riječi i manjih dijelova riječi, morfema. (Katnić-Bakaršić, 2007: 304)

Među fonetsko-fonološkim figurama u jeziku slikovnice posebno je učestala *onomatopeja*. Razlog za to moguće je prepoznati u činjenici da su onomatopeje među najčešćim prvim verbalnim iskazima koje dijete proizvodi. Također, s obzirom na to da onomatopejama dijete u svojoj ranoj dobi komunicira, može se ustvrditi da one predstavljaju svojevrsni začetak jezičko-govornog razvoja djeteta. Kao takve, onomatopeje zaslužuju posebnu pažnju u ovome radu.

2.1.1. Onomatopeja – imitativno slikanje glasovima

Onomatopeja, kao figura dikcije, predstavlja stvaranje riječi i spojeva riječi koji glasovnim sastavom prikazuju označeno – biće, pojavu ili senzaciju (Bagić, 2012: 211). Drugim riječima, predmet glasovnog oponašanja mogu biti različiti zvukovi, uključujući zvukove koje proizvode priroda, ljudi, životinje i stvari.

Onomatopeje koje nalazimo u verbalnom dijelu slikovnica razvrstat ćemo u tri skupine: oponašanje zvukova koje proizvode životinje, oponašanje zvukova koje proizvode predmeti i oponašanje zvukova koje proizvodi čovjek.

Oponašanje zvukova koje proizvode životinje

Navest ćemo primjere za onomatopeje kojima se imitiraju zvukovi koje proizvode životinje. Budući da su životinje glavni protagonisti mnogih slikovnica, ova vrsta onomatopeja je veoma učestala u jeziku slikovnice. U navedenim slučajevima, riječ je o oponašanju mačke, vrapčića i pilića kroz duplicirane i triplicirane primjere.

- *U deset minuta do osam počinju s večerom. 'Mijau! Mijau! Mijau!' Mačka Cicka traži slatkiše. Dino joj kaže: 'Mir! Mir! Nemoj da te mama čuje.* (Tina i Dino u školi, 2009: 6)
- *'Piju... Piju...' – začu pijukanje pored sebe. Prvi vrapčić je izašao iz ljuske, i nesigurno skakućući, približio mu se kako bi se ugrijao.* (Kondorić i mama vrabica, 2009: 16)
- *Najzad poče u jajima kljuvati, jedno za drugim začu se 'pi-pip, pi-pip' – i bivša*

žumannca počeše izlaziti kao pačići, protežući paperjaste vratove. Odmah zagalamiše: 'kvak-kvak!' – i počeše buljiti u zelenilo oko sebe. (Andersenove priče, 1996: 4)

Oponašanje zvukova koje proizvode predmeti

Navest ćemo primjere za onomatopeje kojima se imitiraju zvukovi što ih proizvode različiti predmeti bliski djetetu. Riječ je o oponašanju zvuka budilnika, zvuka trube školskog autobusa, zvuka koji proizvode udarci loptom, kao i zvukova koje proizvode olovka, konopac i klikeri. Svi navedeni primjeri su ili duplicirani ili triplicirani. Njihove su izgovorne vrijednosti signalizirane i interpunkcijskim znakom.

- *'Bip bip! Bip bip!' Budilnik zvoni u sedam sati. Tina odmah ustaje, ali Dini je malo teže da otvori oči. (Tina i Dino u školi, 2009: 3)*
- *Ding-dong, ding-dong... otkucao je veliki sat. (Zlatokosa i druge priče, 1996: 33)*
- *'Tu! Tu!' U osam sati i dvadeset minuta čuje se truba školskog autobusa. 'Dolazi naš svemirski brod!', uvijek kažu Tina i Dino. (Tina i Dino u školi, 2009: 4)*
- *Dino tri puta udara loptom. 'Bom! Bom! Bom!' ... On pogađa! (Tina i Dino u školi, 2009: 10)*
- *U četiri sata i deset minuta oni pišu svoju zadaću. 'Gric! Gric!' Dino gricne olovku. Tina piše u svoju teku, a njena olovka pravi 'ššš, ššš' po papiru. (Tina i Dino u školi, 2009: 7)*
- *Danas Tina preskače konopac. 'Zum! Zum! Zum!' A Dino se igra sa svojim klikerima. 'Klik-klak! Klik-klak!' (Tina i Dino u školi, 2009: 10)*

Za razliku od onomatopeja u prethodnim primjerima, u kojima one ekspliciraju, odnosno glasovno slikaju značenjski sadržaj riječi iskazanih u tekstu i tako ih na svojevrsan način ponavljaju (*bip bip – budilnik zvoni; ding-dong – otkucao je sat; tu-tu – čuje se truba*), u sljedećem primjeru onomatopejske interjekcije stoje namjesto cijelih, punoznačnih riječi. One su u tekstu i grafički istaknute kosim slovima, što, sveukupno, upućuje na njihove govorno-jezičke vrijednosti:

- *Mišija vojska je napredovala. Klara pade od straha. ali iza nje se začu i jedan drugi zvuk – Kreko Oraščić! Nakloni se Klari, a onda krenu na miševе s visoko podignutim mačem. *Klink, klink, klink.* I sa stola skočiše limeni vojnici, krenuše u njegovu odbranu. Ali iako*

je bilo mnogo vojnika, bili su nadmašeni. Krcko se hrabro borio, ali je ranjen, i Kraj Miš se nadvio nad njim. Ne razmišljajući, Klara skinu svoju papuču i baci je na kralja. Dobro je naciľjala. *Buf!* Miš se našao na tlu. (Zimske bajke, 2021: 29)

Kao onomatopejski ostvarena igra riječi, u prethodnom je primjeru zvukovno motivirano i ime jednog od glavnih junaka priče – *Krcko Oraščić*. To je drvena lutka koja lomi oraščiće:

- “Vidi sad ovo”, reče Droselmajer. “Dodaj mi orah.” On stavi orah između zuba figure i podiže drveni ogrtač. *Krc!* (Zimske bajke, 2021: 29)

Izvođenje vlastitih imena onomatopejskim poigravanjem u jeziku slikovnice nije rijedak postupak stilističkog oneobičavanja, o čemu ćemo još kasnije govoriti.

Oponašanje zvukova koje proizvodi čovjek

Ova skupina je karakteristična po tome što podrazumijeva oponašanje zvukova koje proizvode pojedini dijelovi ljudskoga tijela. U sljedećim primjerima to su ruke (dlanovi), usta i stomak (crijeva):

- *Nastava počinje u devet sati. Pljes! Pljes! Učiteljica dva puta pljesne rukama da bi se svi umirili.* (Tina i Dino u školi, 2009: 5)
- *U pola dvanaest je odmor. 'Mljac, mljac!' Tina jede jabuku.* (Tina i Dino u školi, 2009: 5)
- *'Krrr! Krrrr!' Tini i Dini krče stomaci od gladi.* (Tina i Dino u školi, 2009: 9)

Riječ je o dupliciranim onomatopejama od kojih prve dvije upućuju na brz i kratak izgovor; treći primjer ostvaruje se kao figura *alonžman*, a ovdje upućuje na produženo trajanje zvuka / glasa *r* (glasa čiji izgovor djeca inače teže usvajaju, stoga se onomatopeje ostvarene kao *alonžman* mogu tretirati i kao svojevrsna izgovorna vježba).

Kako se to vidi iz navedenih primjera – onomatopeja ima značajnu govorno-jezičku, foničku, ekspresivnu te spoznajnu funkciju u jeziku slikovnice. Ona je u slikovnicama često i grafički naslikana, tj. istaknuta posebnim slovnim zapisom, o čemu govorimo u sljedećem dijelu rada.

2.1.2. Grafička onomatopeja (metagrafi) – slikanje slovima

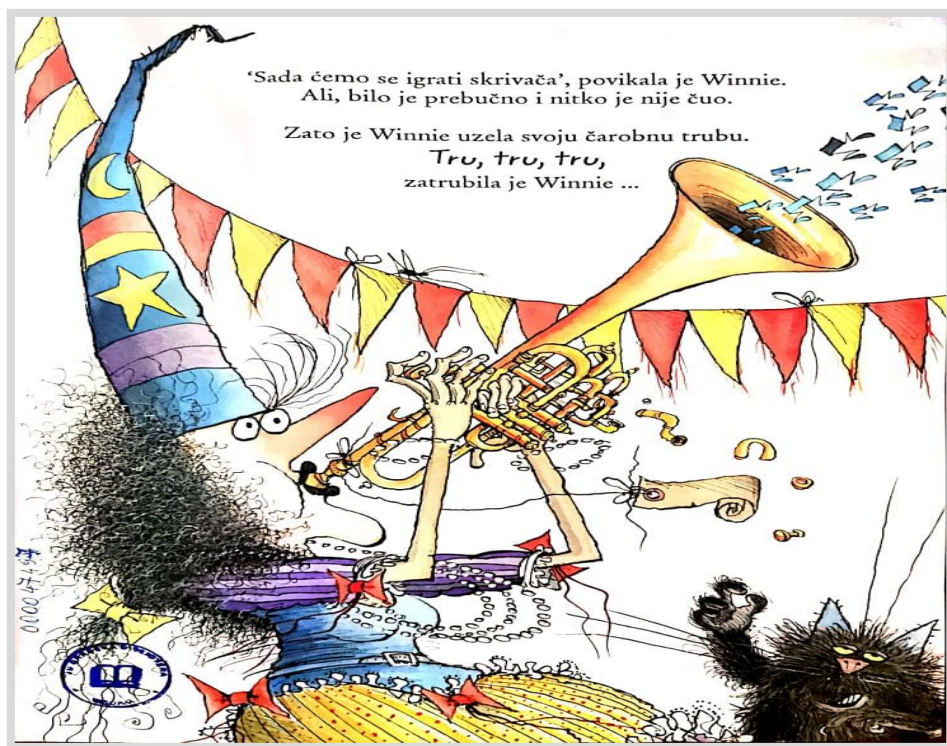
Grafičke onomatopeje spadaju u područje grafostilistike, stilističke discipline čiji su predmet intencionalna očuđenja pisane poruke. Grafostilemi se definiraju kao načini očuđenja zapisa, proizvedenog da usredotoči pažnju recipijenta i deautomatizira njegovu percepciju pisane jezičke poruke. Grafostilistički su postupci pretežno ludičkog karaktera jer svojom začudnošću uglavnom nastoje zabaviti i skrenuti pažnju na sebe. U stripovima i slikovnicama za djecu grafostilemi obično rekreiraju uzvične pragmeme, npr. uzdah, krik, uzvik sreće ili razočarenja i dr. S tim u vezi imaju dominantno foničku funkciju.

Cilj je grafičke onomatopeje u jeziku slikovnice ponajprije da vizualnim putem ozvuči značenje riječi (npr. glagola: *prelomiti se, zatrubiti, kihnuti, plakati*). To se čini različitim postupcima isticanja grafema, kao što su: zadebljanje, oblik, veličina i boja slova. Osim toga, tim se postupcima potenciraju izgovorne vrijednosti onomatopejske interjekcije, naprimjer trajanje, tempo, intenzitet ili boja (tembr) zvuka. Izdvojit ćemo neke primjere:

Slika 1: grafička onomatopeja

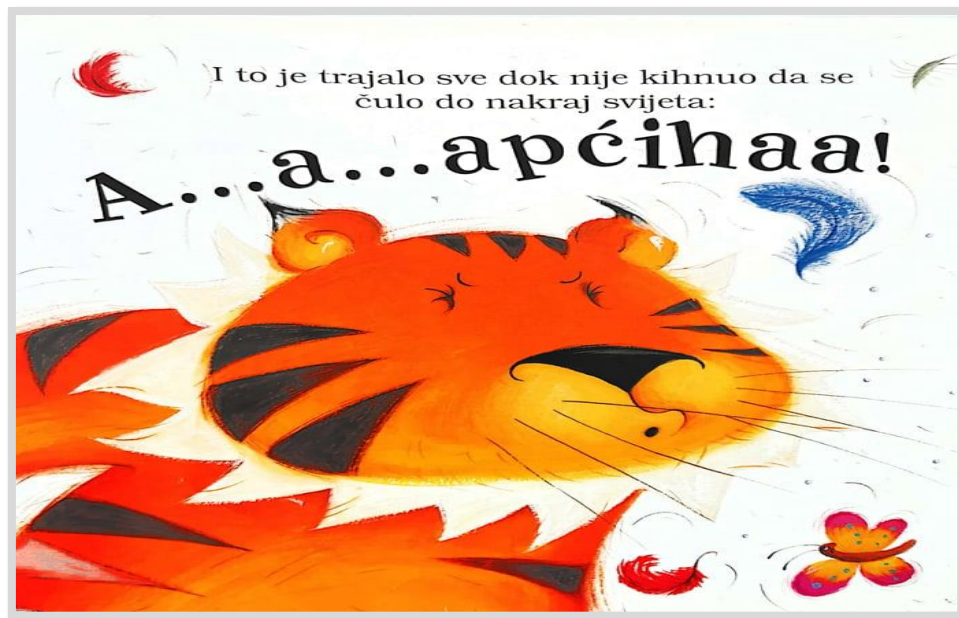
Tekst iz slikovnice: *Nespretno je udario u čvornatu granu i mač se prelomio. Krc!* (Najvrednije blago Dede mede, 2010: 15)

Slika 2: grafička onomatopeja

Tekst iz slikovnice: '*Sada ćemo se igrati skrivača*', povikala je Winnie. Ali, bilo je prebučno i nitko je nije čuo. Zato je Winnie uzela svoju čarobnu trubu. **Tru, tru, tru**, zatrubila je Winnie... (Sretan rođendan, Winnie, 2011: 17)

Iz sljedeća dva primjera vidljivo je da se onomatopeje u slikovnici javljaju i kao personificirana oponašanja glasanja životinja (ovdje tigra i medvjedića), što nije neobično budući da u tematskim slikovnicama svijet glavnih likova mogu biti i životinje koje govore, one to najčešće i jesu. U tom slučaju riječ je o *prozopopeji* – posljednjem stadiju personifikacije, što ćemo spomenuti i na drugome mjestu u ovome radu. Ovdje ćemo navesti primjere za grafičko isticanje onomatopejske imitacije zvuka kojim se oživljava *kihanje* tigrića i *plač* medvjedića:

Slika 3: grafička onomatopeja

Tekst iz slikovnice: *I to je trajalo dok nije kihnuo da se čulo do na kraj svijeta: A...a...apćihaa!*
(Najvrednije blago Dede mede, 2010: 12)

Slika 4: grafička onomtopeja

Tekst iz slikovnice: *Osvrne se amo, osvrne se tamo, da se skloni, ne zna kamo. Neobična buka čula se sve jače, kao da netko neutješno plače. (Auuu, auuu) Na proplanku što se iza šume krije, jedan medo gorke suze lije. Oh, pa to je Edo, najbolji tenor u kraju, za njegov glas svi u šumi znaju.* (Pčelica Jelica i medo Edo, 2019: 7)

Može se ustvrditi da personificirane onomatopeje, udružene s drugim jezičko-stilističkim sredstvima i postupcima u jeziku slikovnice, imaju značajnu ulogu u primicanju svijeta životinja djeci i razvijanju kod djece ljubavi prema tom svijetu, o čemu ćemo posebno govoriti kada bude riječ o semantičkim figurama u slikovnici.

2.1.3. Rima

Veoma česta u jeziku slikovnica jeste i rima ili glasovno podudaranje riječi. Rimu definiramo kao vještinu koja je povezana s razvojem čitanja i pisanja, a koja, istovremeno, doprinosi razvoju tih vještina neovisno o odnosu prema fonemskoj svijesti. Rima ima pozitivan utjecaj na komunikacijski i govorno-jezički razvoj djeteta.

Rima u jeziku slikovnica, kao što smo mogli primijetiti i iz prethodnih primjera, prisutna je već i u imenima samih likova. Tako smo upoznali medu Edu, dedu Medu i pčelicu Jelicu.

S druge strane, prisutna je i u pojedinim rečenicama, naročito kada je riječ o inverziji, kakav je slučaj u sljedećim primjerima:

- *Pod svjetlošću mjesečine, lutko moja mala, okice zatvori, i u san utoni...* (Kakav dan, 2005: 15)
- *Da nas obraduje lijepim danom, sunce je izašlo zorom ranom. Moje mače, nestašno i nevaljalo, na klupčićima vunice je zaspalo.* (Kakav dan, 2005: 5)

Može se ustvrditi da rima u slikovnicama ima značajnu ulogu u razvijanju sposobnosti rimovanja kao aktivnosti koja daje osjećaj glasovne strukture riječi. Kao takva, rima doprinosi i razvijanju sposobnosti čitanja i pisanja kod djece, razvijanju slušne percepcije, pažnje, pamćenja i mašte.

2.2. Leksičko-sintaksičke figure – figure konstrukcije

Leksičko-sintaksičke figure definirane su kao figure koje djeluju na planu sintakse i predstavljaju odstupanja od uobičajenog sklapanja rečenice ili nadrečeničnog jedinstva.

(Katnić-Bakaršić, 2007: 306)

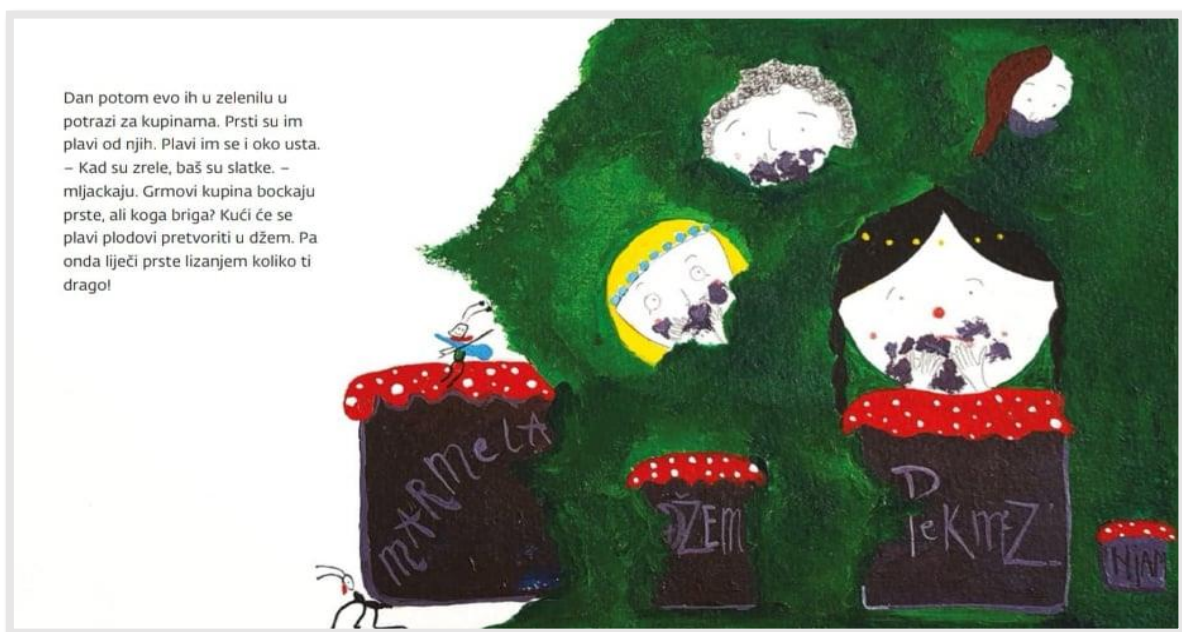
2.2.1. Akumulacija

Akumulacija predstavlja gomilanje značenjski bliskih pojedinosti kojim se razvija temeljna misao ili emocija, detaljistički portretira osoba, pomno prikazuje prizor, predmet ili situacija. Gomilaju se jezični elementi koji pripadaju istoj kategoriji i imaju istu gramatičku funkciju. (Bagić, 2012: 14)

Važnost akumulacije u jeziku slikovnice ogleda se ponajprije u tome što omogućuje da djeca uočavaju značenjsko nijansiranje riječi, usljed čega se bogati njihov rječnik i razvijaju retoričke sposobnosti.

- *Avion se drma, trese, zapinje i sapliće.* (Mirza leti oko svijeta, 1997: 7)
- *Razbješnjen, razjaren, gnjevan, vuk se sad više nije pretvarao, krenuo je na juriš.* (Zlatokosa i druge priče, 1996: 17)

Akumulacija se u slikovnici može javiti i u vizualnom diskursu tako što združuje, kumulira prizore opisane u tekstu. Združujući prizore, ona zapravo ponavlja ono što je u tekstu rečeno, ali ih tako i potencira.

Slika 5: akumulacija u vizualnom diskursu

Tekst iz slikovnice: *Dan potom evo ih u zelenilu u potrazi za kupinama. Prsti su im plavi od njih. Plavi im se i oko usta. – Kad su zrele, baš su slatke. – mljackaju. Grmovi kupina bockaju prste, ali koga briga? Kući će se plavi plodovi pretvoriti u džem. Pa onda liječi prste lizanjem koliko ti drago!* (Bribirske djevojčice, 2019: 7)

U gornjem primjeru naslikane tegle i na njima ispisane riječi *marmelada*, *džem* i *pekmez* stoje u akumalucijskom nizu, ali kako se u tekstu spominje samo džem (*kući će se plavi plodovi pretvoriti u džem*), tako ovdje vizualna akumulacija dijelom ima i proširujuću ulogu u odnosu na verbalni segment slikovnice.

2.2.2. Anadiploza

Anadiploza podrazumijeva ponavljanje riječi ili skupine riječi jednog stiha ili rečenice na početku idućeg stiha ili rečenice. (Bagić, 2012: 32) Ova figura intonacijski gradira i zaustavlja pažnju na značenjski važnim riječima u rečenici:

- *Ne, nisam ja tvoja mama. Tvoja mama je neka druga životinja.* (Mamice, ti si najljepša na svijetu, 2019: 28)
- *Oboje neustrašivi, neustrašivi zbog ljubavi koja ih je obuzela.* (Andersenove priče, 1996: 18)
- *Dobro jutro. Jutro je početak dana.* (Jedan dan, 2016: 14)

2.2.3. Aposiopeza

Aposiopeza je naglo prekidanje iskaza, i to baš u trenutku kada treba dovršiti rečenicu i izreći glavnu misao. (Bagić, 2012: 61) U jeziku slikovnice aposiopeza podstiče kognitivni i jezičko-kreativni razvoj jer prepušta dječijoj mašti da dovrši iskaz:

- *I tako je gradska vještica dobila prvu nagradu za eleganciju, Zita je proglašena vješticom pomoćnicom te su...* (Kongres vještica, 2011: 18)
- *Slijedećeg jutra se probudio, rastegnuo i...* (Pinokio, 2007: 16)
- *Okolo njiva i livala prostirale su se bijele šume, s dobokim tamnoplavim jezercima i...* (Andersenove priče, 1996: 4)
- *Uh, ujede me nešto, i usta mi...* (Najljepše bosanske bajke, 2015: 111)

➤ *Djevojčica se opremila čekićem i...* (Maša i medvjed: prvi dan škole, 2018: 23)

Ponekad se iskaz u aposiopezi dopunjuje ikoničkim znakom – slikom. Tekst i slika stoje u suodnosu ukidanja-dodavanja. Slika nastupa kao zamjena za riječ, ona se ostvaruje kao *riječ u slici*, što ujedno pokazuje snagu suodnosa verbalnog i vizualnog diskursa slikovnice, kako je to pokazano u narednom primjeru iz slikovnice *Kongres vještica* (2011: 19):

I tako je gradska vještica dobila prvu nagradu za eleganciju, Zita je proglašena vješticom pomoćnicom te su...

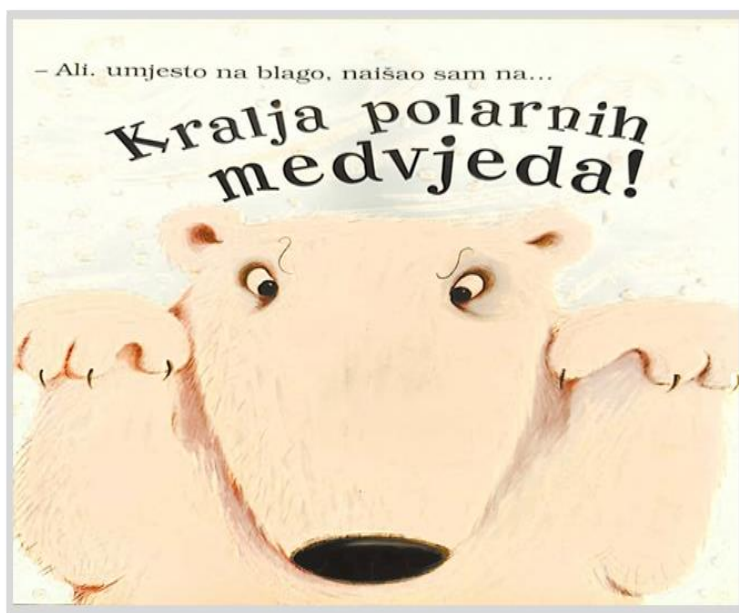
Slika 6: aposiopeza dopunjena slikom

Prekinuti iskaz u slikovnici može biti dopunjen grafostilemom, kako to pokazuju sljedeća dva primjera:

Slika 7: aposiopeza dopunjena grafostileom

Tekst iz slikovnice: *Ali umjesto na blago, naišao sam na... gusara!* (Najvrednije blago Dede mede, 2010: 13)

Slika 8: aposipeza dopunjena grafostilemom

Tekst iz slikovnice: *Ali, umjesto na blago, naišao sam na... Kralja polarnih medvjeda!* (Najvrednije blago Dede mede, 2010: 24)

Stilistički je izvod ovako ostvarenih prekinutih iskaza, zapravo, naglašavanje, isticanje i značenjsko (informativno) potenciranje dodanog dijela. Budući da se ostvaruje nakon pauze signalizirane trima tačkama, koja ovdje pojačava iščekivanje i boji iskaz naročitim intonacionim vrijednostima, ovakav suodnos aposiopeze i sintaksičko-semantičkog dodavanja može se tretirati i kao sintaksički postupak parcelacije. Pomoću ovakvih aposiopeza u slikovnicama djeca razvijaju sposobnost predviđanja i povezivanja stvari, ali, svakako, i svoju kreativnost i maštu.

2.2.4. Inverzija

Inverzija podrazumijeva obratni red riječi u sintagmi, rečenici ili obratni redosljed glavne i zavisne surečenice. Postoje dvije vrste inverzije – gramatička i stilistička. Dok gramatička inverzija pretpostavlja kontekstom uvjetovano odstupanje od ustaljene rečenične sheme,

stilistička inverzija pretpostavlja stilski obilježen red riječi kojim govornik ili pisac naglašava pojedine riječi i njihova značenja, čime stvara učinak iščekivanja, ritmizira i estetizira iskaz. (Bagić, 2012: 156) Inverzija je u slikovnici često popraćena i rimom, što jezik slikovnice čini posebno ritmičnim i milozvučnim:

- *Pod svjetlošću mjesečine, lutka moja mala, okice zatvori, i u san utoni...* (Kakav dan, 2005: 15)
- *Da nas obraduje lijepim danom, sunce je izašlo zorom ranom. Moje mače, nestašno i nevaljalo, na klupčićima vunice je zaspalo.* (Kakav dan, 2005: 5)

2.2.5. Epizeuksa

Epizeuksa se definira kao uzastopno ponavljanje iste riječi ili skupine riječi bez koordinacijskog veznika u stihu ili rečenici (Bagić, 2012: 113). Kao krajnje jednostavna, epizeuksa intonacijski diferencira značenje i emocionalni sadržaj ponovljenih riječi. Svaka sljedeća riječ izgovara se povišenim tonom, time ona dobija novu semantičko-stilističku ili emocionalno-ekspresivnu vrijednost u odnosu na prethodnu riječ:

- *Ja-sam –ja-sam morala biti kraljica! Ja-ja-ja!* (Zlatokosa i druge priče, 1996: 51)
- *Hajde, idi, idi, idi...* (Zlatokosa i druge priče, 1996: 58)
- *Po posebnim stubama Maša se popela do ploče i počela pisati kredom, govoreći sama sebi: Crtica, crtica, crtica, crtica...* (Maša i medvjed, 2018: 13)

2.2.6. Anafora

Kao figura ponavljanja iste riječi ili skupine riječi na počecima uzastopnih stihova, klauza ili cijelih rečenica, anafora, slično epizeuksi, doprinosi ritmičnosti sintakse u jeziku dječije slikovnice, zaokuplja pažnju i naglašava misao ili osjećanje:

- *Dobro, dobro! – nasmijao se baba, znajući da je Nina to zaslužila, jer i uči i sluša nanu koja stalno nešto zanovijeta; de Nina donesi iz prodavnice ovo, de Nina uči, de Nina donesi, de Nina...* (Priče za dobro jutro, 2012: 9)

Na nivou cijeloga teksta anafora djeluje i kao snažno konektorsko sredstvo. Anaforično ponovljene riječi uvode svaki put nove sadržaje u tekst. Ponavljanjem riječi *stade* na početku

stihovno organiziranog teksta, kako to pokazuje naredni primjer, anafora, ritmično, uvodi svaki put novi rečenični sadržaj u tekst, usljed čega sadržaj teksta gradacijski napreduje, što je onda potkrijepljeno i vizualnim diskursom. Zapravo, ti su anaforično uvedeni sadržaji teksta – izdvojeni iz teksta i interpretirani vizualnim diskursom:

Tekst iz slikovnice:

*Stade pas macu gristi,
Stade maca juriti miša,
Stade miš sedlo gristi,
Stade sedlo konja žuljati.*

*Stade konj vodu piti,
Stade voda vatru gasiti,
Stade vatra selo paliti,
Stade selo vuka tući,*

*Stade vuk kozu jesti,
Stade koza grm brstiti,
Stade grm nogu čistiti,
Ode koka u kupovinu!*

(Priče iz šume: Koka u kupovini, 2016: 16)

Slika 9: primjer za anaforu

Kao ritmotvorna figura na nivou teksta, anafora sugestivno djeluje na razvoj retoričkih vještina kod djece. U jeziku slikovnice ostvaruje i svoju zabavnu funkciju.

2.3. Semantičke figure

Semantičke figure pokazuju odstupanje na semantičkom planu kao dominantno. U ovu grupu spadaju tropi i semantičke figure u užem smislu. (Katnić-Bakaršić, 2007: 316)

2.3.1. Figure riječi – tropi

2.3.1.1. Epitet

Epitet je pridjev koji se dodaje imenici s ciljem da se naglasi pojedino svojstvo ili vrijednost označenog bića, stvari ili pojave, da se izraz učini snažnijim, uvjerljivijim, slikovitijim. Za razliku od atributa koji pobliže označava imenicu, epitet je nosilac stilogene karakterizacije, tj. imenicu obogaćuje poetskom karakterizacijom, često upozoravajući na govornikova osjećanja, percepciju ili specifične perspektive. (Bagić, 2012: 110)

U jeziku slikovnice ova stilska figura sugerira poseban način doživljavanja stvari i pojava te raspoloženja povodom njih. Epitetima se, kao nosiocima stilogene karakterizacije u jeziku slikovnica, stvari i pojave djeci prikazuju s ciljem da probude njihovu maštu i kreativnost te djeluju na razvijanje njihovog rječnika i govornih vještina:

- *Tko bi ga mogao čuti u tom vrtlogu sve krupnijih, divovskih pahuljica.* (Andersenove priče, 1996: 57)
- *Pravi si gospodin! – čule su se i svilene riječi koje je Amarova košulja šaputala džemperu.* (Priče za dobro jutro, 2012: 36)
- *Stiskala je klupka vune u rukama i prinosila ih obrazima da nađe onaj najmekši. „Evo ovaj“, uskliknula je uranjajući lice u pahuljastu vunicu.* (Zimske priče 2021: 33)

2.3.1.2. Igra riječima

Igra riječima je pojam koji objedinjuje niz stilskih postupaka i figura koji se temelje na zvukovnom ili smisaonom poigravanju jezikom. (Bagić, 2012: 152) Veoma česta je i na stranicama brojnih slikovnica, naročito kada je riječ o imenima njenih junaka, kako se to vidi iz sljedećih primjera:

- *Za to vrijeme u čaši, kod umivaonika, stajale su tri nove-novcate četkice za zube. Jedna je bila zelena i zvala se Čistunica, druga crvena – Perilica, a treća bijela – Bjelilica.* (Priče za dobro jutro, 2012: 4)

U navedenom primjeru riječ je o vlastitim imenima četkica za zube, čime su one i personificirane. Tako je Čistunica – ona koja čisti zube od kamenca, Perilica ona koja pere, a

Bjelilica ona koja dječakove zube čini bijelim.

I u sljedećim primjerima vlastita imena upućuju na karakteristične radnje glavnih junaka slikovnice. Vlastita imena ovdje se, zapravo, ostvaruju kao figura *paregmenon* – izvedena su etimologiziranjem s riječima iz konteksta rečenice: *Gricko – gricka, Kačirep se kači*. Vlastito ime ostvareno kao *paregmenon* preslikava riječ na koju se u rečeničnom kontekstu semantički naslanja, čime se na svojevrsan način ostvaruje njegova ludička funkcija:

- *Osim toga, Mirza ima dva prijatelja iz Južne Amerike: jednu biberpticu, Gricko se zove i rado u svježe voćke gricka. Jedan majmun što se svugdje kači, Kačirep se zove.* (Mira Lobe / Susi Weigel, *Mirza leti oko svijeta*, 1997: 7)

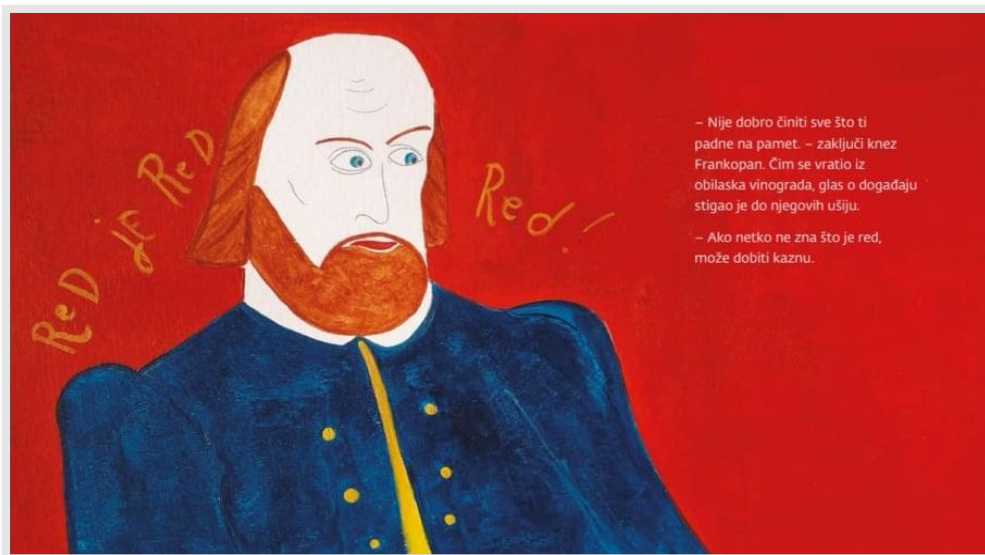
I imena gradova u slikovnicama ponekad imaju zabavnu ili ludičku funkciju time što su kreirana igrom riječi, zasnovanom na figuri *paregmenon*:

- *U Mišoniji, gradu miševa, vodio se miran život.* (Sastanak malih miševa, 2009).

Posebno zanimljiva igra riječi ostvarena je u sljedećem primjeru, i to *komutacijom*, figurom “kod koje se iste riječi pojavljuju istovremeno u dva izričaja iste sekvence, ali izmijenjenim redoslijedom” (Budor 1995: 337):

- *Ja sam, ovaj, Ivan, Ivan, Ivan Simić iz Donjeg Gornjišta, krenuo sam na sajam u Gornje Donjište.* (Zlatokosa i druge priče, 1996: 17)

Igra riječi pojavljuje se i u slikovnicama odgojno-obrazovnog tipa. Tako se u sljedećem primjeru ostvaruje igra riječi i slike (ikoničkog znaka):

Slika 10: primjer za igru riječima

Tekst iz slikovnice: *Nije dobro činiti sve što ti padne na pamet. – zaključio knez Frankopan. Čim se vratio iz obilaska vinograda, glas o događaju stigao je do njegovih ušiju. – Ako netko ne zna što je red, može dobiti kaznu.* (Bribirske djevojčice, 2019: 23)

Značenjski sadržaj engl. riječi *red* ekspliciran je i naglašen dominantno crvenom pozadinom na slici. Ista riječ, kao *homograf*, dovedena je u vezu s *tautološki* udvojenom domaćom riječju *red* (pravilo, propis) u frazemu *Red je red*. Ovdje je zanimljivo i grafostilističko poigravanje koje upućuje na intonacijski kvalitet iskaza, naime veliko slovo D u: *ReD je ReD* i uzvičnik uz riječ *Red!* sinonimično sugeriraju zapovjedni ton iskaza.

2.3.1.3. Metafora

Metafora u prijevodu s grčkog znači „prijenos“. Metafora podrazumijeva zamjenjivanje jedne riječi drugom koja joj je značenjski srodna. Također, metafora znači i prijenos imena s jedne stvari na drugu i značenja s jedne riječi na drugu. (Bagić, 2012: 187) U slikovnici se često susreću kopalativne metafore (X je Y). Ovim se tipom metafore djeci na jednostavan način predočavaju sličnosti predmeta i pojava, podstiče njihova percepcija i mašta i razvijaju kreativne jezičke sposobnosti.

- *Dabrov rep je savršeno kormilo, ali i rezerva masti za period u kome nema dovoljno hrane. No, rep je i topli jastuk na kome se udobno sjedi kad dođe zima i zahladni.* (Mame i mladunci iz šume, 2012: 14)

U sljedećim primjerima upotrijebljena je metafora *bijeli junaci*, koja slikovito upućuje na dječakove *zube*, te metafora *zeleni tepisi* – slikovita zamjena riječi *livade*.

- *Onome ko redovno pere i čisti zube, njegovi bijeli junaci u ustima nikad neće biti bolesni.* (Priče za dobro jutro, 2012: 4)
- *Proljeće je prostrlo zelene tepihe, pa su livade više mamile od udžbenika.* (Priče za dobro jutro, 2012: 34)

O važnosti metafore u jeziku slikovnice svjedoči i sama činjenica da su metaforični izrazi izvor za proučavanje figurativnog mišljenja koje uključuje različite mentalne procese: razumijevanje, kreativno izražavanje, povezivanje različitih domena i oblikovanje novih značenja. Metaforički kreiran jezik bogat je i teži od djetetovih govornih mogućnosti, a slušanjem takvih slikovnica dijete obogaćuje govor, spoznaje riječi i pojmove te razvija maštu i ljubav za čitanje.

U jeziku slikovnice posebno su dojmive metafore koje se ostvaruju u sinergiji verbalnog i vizualnog znaka. Tako naprimjer u tekstu:

Sjedila je tako, žvačući u miru, komadić medenjaka u rozome papiru. A onda je prene neka čudna buka, gdje li je samo izvor tog zvuka? Jauu auuu jooohooo hoooj! Strah se Jelici zavukao u pruge, bolje da se skloni, sada nema druge. Možda neka opasnost u blizini vreba, dobar zaklon hitno ona treba. (Pčelica Jelica i medo Edo, 2019: 6)

kao metafora ostvaruje se riječ *pruge*. Njena se enigmatičnost razrješava ikoničkim znakom, tj. vizualizacijom pčelice Jelice, na čijem tijelu su naslikane pruge:

Slika 11: primjer za metaforu

Ideja *strah se Jelici zavukao u pruge* metaforično korespondira s idejom “zavuci se pod kožu”. Tako ovdje verbalni i vizualni diskurs tek djelujući zajedno, u interakciji i integraciji, proizvode snažan semantički i stilistički učinak.

2.3.1.4. Poređenje

Kao figura koja nudi “dvostruko 'osvjetljenje' iste realnosti“ (Bagić, 2012: 256), poređenje u jeziku slikovnice svojom formom omogućuje da djeca uspoređuju različite stvari i radnje i pronalaze neposrednu sličnosti među njima, što može utjecati na razvoj njihovih perceptivnih sposobnosti. Poređenje, također, ostvaruje poetsku funkciju u jeziku slikovnice, djelujući tako i na kreativne sposobnosti kod djece. Naprimjer:

- *Ovaj kišobran, nikakav poseban, već koji se svugdje može kupiti, crveni kišobran sa bijelim tačkama, kao gljiva iz bajke.* (Čarobni kišobran, 1997: 11)
- *Jedan iza drugog, tamnog krzna s bijelim prugama od njuškica do repova, u polusjenci toga sumraka, izgledali su kao dugačka, dlakava zmija.* (Mame i mladunci iz šume, 2012: 27)
- *Taj poljubac bješe ledeniji od leda, kao ubod igle prodro je do Kayovog srca....* (Andersenove priče, 1996: 34)
- *No, još uvijek nije znao da koristi rep kao kormilo, tako da je stalno plivao u krug, kao vodena čigra.* (Mame i mladunci iz šume, 2012: 11)

U jeziku slikovnice nalazimo i poredbene frezeme. Usvajajući ih kao gotove, ustaljene formulacije, djeca bogate svoj rječnik i razvijaju retoričke vještine maternjeg jezika:

- *Pinokio je spavao kao top.* (Pinokio, 2007: 19)
- *Bio je lukav kao lisica.* (Palčić, 2007: 23)

2.3.2. Figure misli

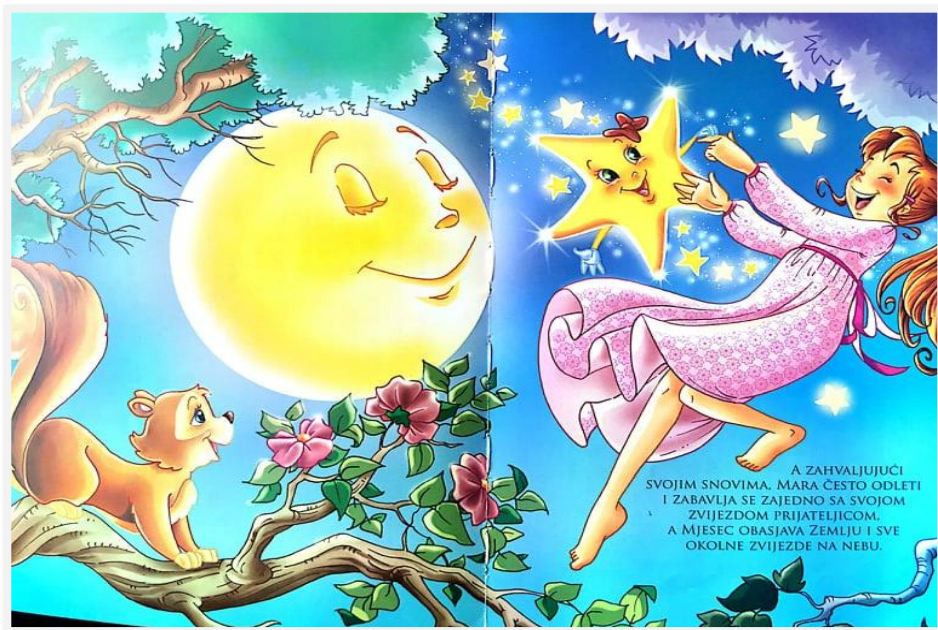
2.3.2.1. Personifikacija i prozopopeja

Budući da su glavni junaci mnogih slikovnica životinje, rijeke, sunce, mjesec ili djeci bliski predmeti, personifikacija je jedna od najčešćih stilskih figura u diskursu slikovnice, kako u

njenom verbalnom, tako i u njenom vizualnom ostvarenju. Ova figura doprinosi slikovitosti prikazivanja, oživljavanju biljnog i životinjskog svijeta te predmeta bliskih djeci, kao što su igračke, udžbenici, odjeća i sl. Naprimjer:

- *Lopta ih je čekala ispod klupe. I ona se skrivala od kišnih kapi!* (Priče za dobro jutro: 2012: 30)
- *Proljeće je prostrlo zelene tepihe, pa su livade više mamile od udžbenika.* (Priče za dobro jutro, 2012: 34)
- *Sunce je blistavim zracima milovalo i jedan stari poljski dvorac, opasan opkopom punim vode, duž koga su, od zidova do obale rasli lopoči s tako krupnim dlakavim listovima da se i dijete pod njima moglo sakriti.* (Andersenove priče, 1996: 28)
- *Bio je kraj septembra i listovi u šumi su već počeli da tamne, pokazujući tako da su umorni od života.* (Mame i mladunci iz šume, 2012: 23)
- *Nebo i naša srca plaču zajedno!* (Zlatokosa i druge priče, 1996: 45)

Likovna personifikacija stoji u odnosu ponovljivosti sa sadržajem priče. Ilustrirat ćemo to jednim primjerom koji pokazuje druženje djevojčice Mare s mjesecom i zvijezdom – to su njeni prijatelji s kojima se druži svaku noć u svojim snovima:

Slika 12: primjer za personifikaciju

Tekst iz slikovnice: *A zahvaljujući svojim snovima, Mara često odleti i zabavlja se zajedno sa svojom zvijezdom prijateljicom. A mjesec obasjava zemlju i sve okolne zvijezde na nebu.* (Priče za laku noć, 2014: 14)

Personifikacija razvija kod djece osjećaj privrženosti prema svijetu koji ih okružuje. U tom smislu postaje naročito ekspresivna onda kada učini da personificirani predmeti, biljke i životinje progovore. Tada se ostvaruje kao *prozopopeja* i posebno je česta u bajkama. Tako većina životinja u slikovnicama ima mogućnost govora, ali i sve ostale osobine i sposobnosti svojstvene ljudima:

- *Ubrzo tri prijatelja dođoše na livadu, a velika smeđa krava zagleda se u njih preko živice.*

„Dobro večer, mama kravo“, reče crna maca videći da krava ima zaobljen trbuh i da će se uskoro oteliti.

„Dobro večer. Gdje ste to vi krenuli posljednjeg dana u godini?“

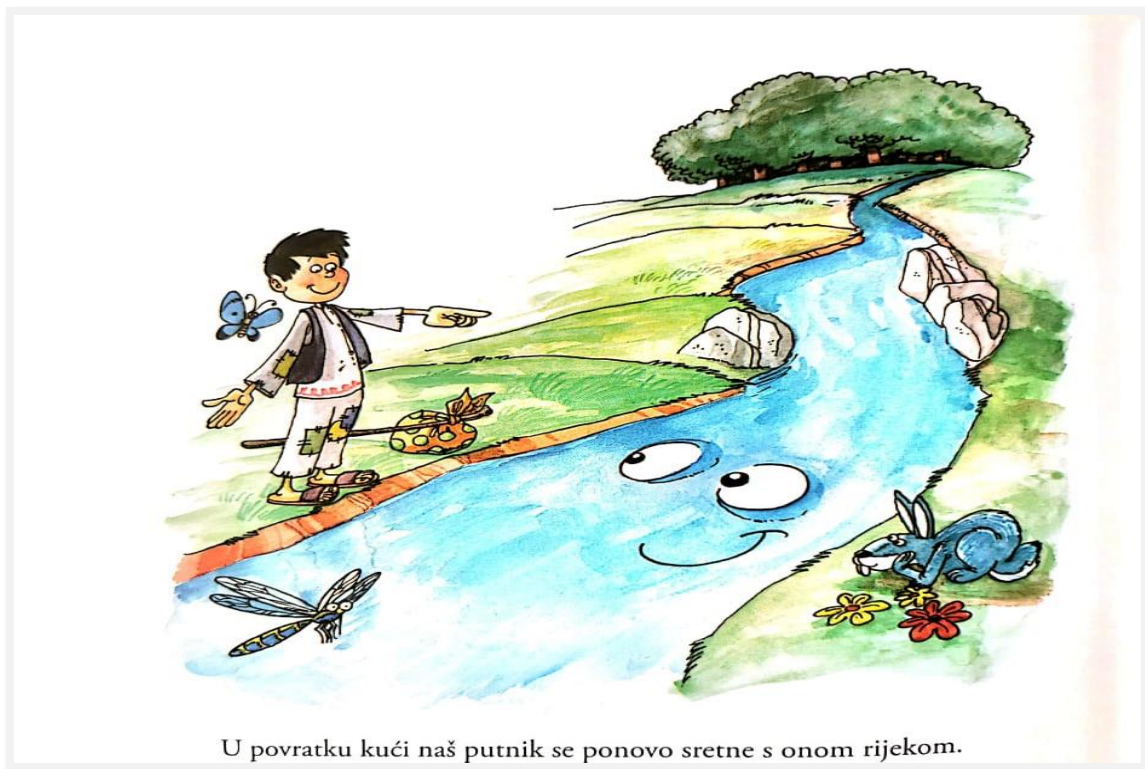
„Ja se ne osjećam dobro, pa sam krenula na planinu. Moj prijatelj sivi gusan je krenuo sa mnom u šetnju, a isto tako i bijelo janje.“

„Mogu li i ja s vama? Planinske trave će prijati mojoj bebi.“

„Dobrodošla si!“ I tako četvero prijatelja krenuše strmom i kamenitom stazom. (Zimske bajke, 2021: 41)

- *Eto kako si dobar i zanimljiv, pa te Emrah danima ne otvara – rekao je udžbenik Historije priručniku iz Matematike. Vi nemate pravo ništa govoriti. Ja sam najdraži Emrahov udžbenik. Mene svakim danom prelista i čita. Čita moje lijepe priče i pjesme i gleda predivne ilustracije – govorila je glasno Čitanka, ponosna na svoj položaj.* (Priče za dobro jutro, 2012: 38)

Prozopopeju u slikovnici potkrepljuje i vizualni diskurs. Navest ćemo primjere likovnog predočavanja rijeke koja govori (sa naslikanim očima i ustima) i pomaže putnicima prolaznicima te dačke torbe koja razgovara s dječakom:

Slika 13: primjer za prozopopeju

Slika 14: primjer za prozopopeju

Personifikacija se ostvaruje, također, u edukativnim slikovnicama, posebno kada je riječ o upućivanju djece na razlikovanje boja, tj. na razvijanje njihovih perceptivnih sposobnosti. Jezička personifikacija tada se nužno ostvaruje u interakciji s neverbalnim, likovnim elementima.

U narednom primjeru boje haljina djevojčica Ane, Barbare, Katarine i Jelene oživljene su personifikacijski upotrijebljenim epitetima – tako je Anina haljina *živahno zelena*, Barbarina *radosno plava*, Katarinina *nasmiješeno žuta*, a Jelenina *kikotavo crvena* – te maštovito poticajnom personifikacijom glagola *preseliti se* (boje su se na odjeću *preselile* sa cvijeća). Pritom likovni elementi izvode funkciju ilustriranja jezičkog dijela teksta i imaju objedinjujuću ulogu u konstituciji značenja.

Koliko su voljele boje, vidjelo se po njihovim haljinama. Ana je imala živahno zelenu, Barbara radosno plavu, Katarina nasmiješeno žutu, Jelena kikotavo crvenu. Mora da su im se na odjeću preselile sve boje s livade. Dobro da je za cvijeće uopće nešto ostalo. (Bribirske djevojčice, 2019: 6)

Slika 15: primjer za personifikaciju

U slikovnici se i apstraktni pojmovi te različite ljudske osobine i emocije prikazuju personifikacijom. Personifikacija tada prelazi u alegoriju.

2.3.2.2. Alegorija

Alegorija je priča u kojoj se govori o jednom a misli na nešto sasvim drugo. U slikovnicama alegoriju nalazimo u imenima glavnih likova, temeljenim na mnoštvu alegorijskih prikaza ljudskih osobina i emocija. Tako se glavni lik bajke *Usud* (Najljepše bosanske bajke, 2015: 22) upravo tako i zove. S tim u vezi, njegovo djelovanje potpuno odgovara njegovom imenu – on kroji i zna sudbinu svakog čovjeka pa tako i Radina, koji mu dolazi kako bi ga pitao za svoje

stanje koje godinama poredi s bratom neradnikom, a koji uprkos tome, ima mnogo više od njega koji radi danonoćno.

U vizualnom diskursu slikovnice Usud je, u skladu sa svojim imenom i dužnostima, istaknut i naglašen hiperbolično. Hiperbolom je dočaran njegov položaj u društvu – Usud je, samim time što kroji i zna sudbinu svakog čovjeka, iznad svih ostalih.

Slika 16: primjer za alegoriju

2.3.2.3. Hiperbola

Hiperbola je figura kojom se izrazitim pretjerivanjem naglašava neka ideja, emocija ili obavijest, pri čemu se mogu uvećavati ili umanjivati stvarne odlike bića, stvari, pojava ili emocija. (Bagić, 2012: 140) Neki od primjera hiperbole u verbalnom diskursu slikovnica su:

- *Ta vještica odjednom skoči na moja leđa, posadi se na vreću i, premda mršava kao prut, bila je teža od najdeblje seoske djevojke.* (Zlatokosa i druge priče, 1996: 92)
- *Šibice su sad doista širile svjetlost, svjetlost svjetliju nego dan.* (Andersenove priče, 1996: 34)
- *Taj poljubac bješe ledeniji od leda, kao ubod igle prodro je do Kayovog srca....* (Andersenove priče, 1996: 34)

U prvom primjeru prisutna su oba tipa hiperbole. *Mršava kao prut* – primjer je za hiperbolu kojom se umanjuje stvarna odlika bića, dok je, s druge strane, *teža od najdeblje seoske djevojke* – primjer za hiperbolu kojom se uvećava stvarna odlika bića. U drugom i trećem primjeru riječ je također o hiperboli kojom se uvećavaju stvarne odlike, ali ne bića, nego pojave.

Uvećavanje je katkad u verbalnom segmentu slikovnice naslikano figurama ponavljanja i kumulacijom, koje sveukupno gradiraju sam tekst:

Pojavila se najveća rođendanska torta na svijetu, sa svjećicama na vrhu.

Bilo je tu sloj čokoladne torte,

sloj voćne torte,

sloj torte duginih boja,

sloj torte od sira.

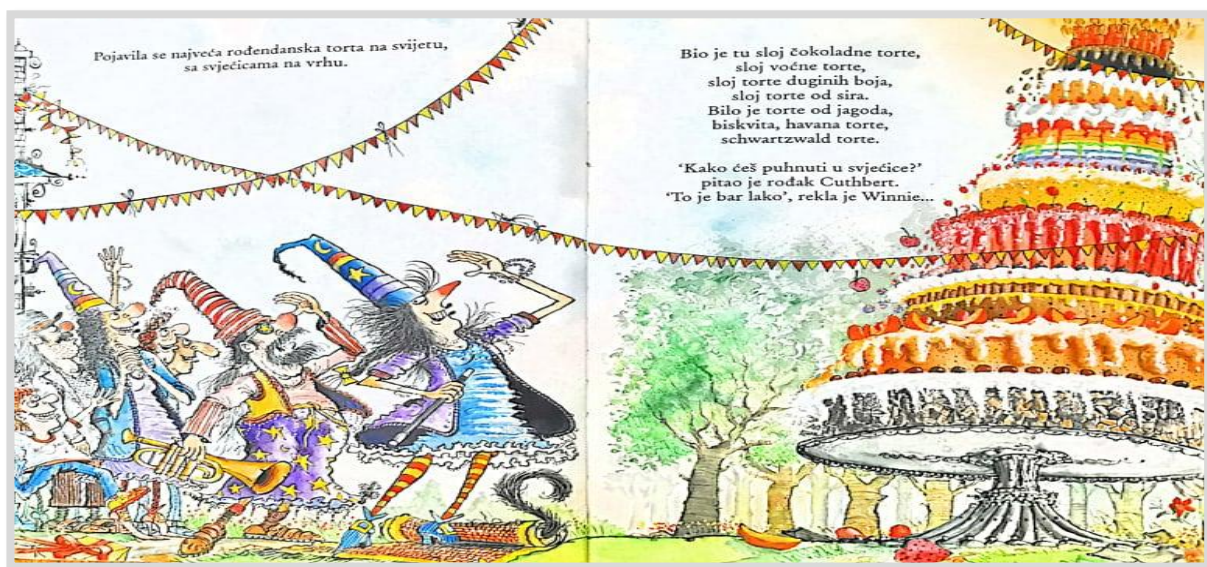
Bilo je torte od jagoda,

biskvita, havana torte,

schwartzwald torte.

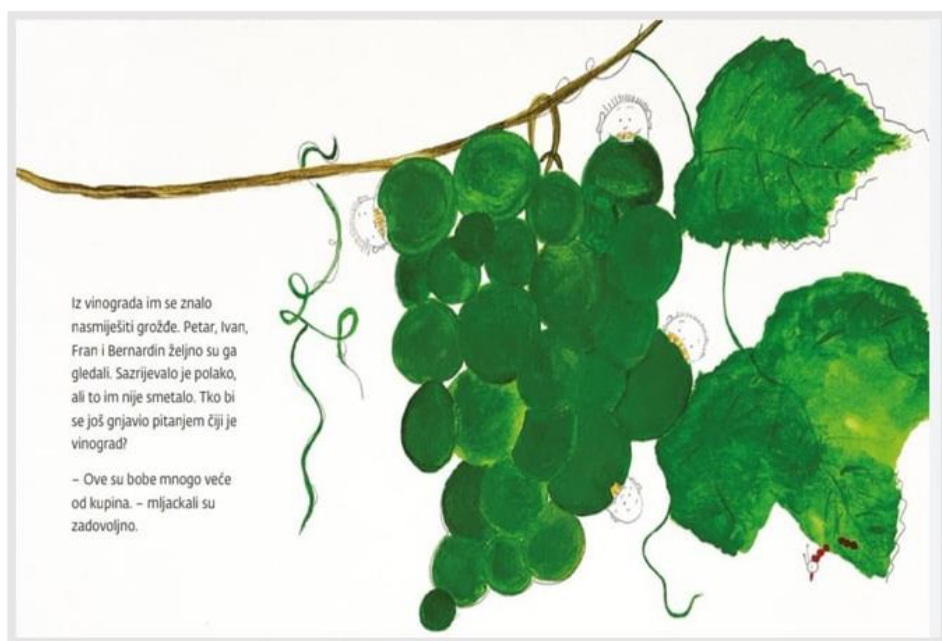
(Sretan rođendan, Winnie, 2011: 15)

Kako se to može uočiti iz navedenog primjera, hiperbola se ovdje zasniva na anaforičnom ponavljanju (*sloj čokoladne torte, sloj voćne torte, sloj torte duginih boja, sloj torte od sira*) i figuri gomilanja (*bilo je torte od jagoda, biskvita, havana torte, schwartzwald torte*). Obje figure na efektan način *gradiraju* cjelokupan tekst, čine ga i vizualno slojevitim, što se onda predočava i likovnim znakom. Riječ je o vješticinoj torti koja je, kako je prikazana u vizualnom diskursu, sagrađena od brojnih slojeva različitih torti i veća je od samih posjetilaca rođendanske zabave. Ovdje, dakle, verbalni i vizualni diskurs korespondiraju:

Slika 17: primjer za hiperbolu

Za slikovnicu je karakteristično to da verbalni diskurs nerijetko biva oneobičen, očuđen tek u interakciji s ikoničkim uvećavanjem. Naprimjer, uobičajen iskaz: *Ove su bobice mnogo veće od kupina* oneobičen je slikom koja hiperbolično kontrastira Petra, Ivana, Frana i Bernardina u odnosu na *bobice* grožđa. Vizualna hiperbola u tom slučaju može ostvariti svoju zabavnu (ludičku) funkciju:

Slika 18: primjer za hiperbolu

Tekst iz slikovnice: *Iz vinograda im se znalo nasmiješiti grožđe. Petar, Ivan, Fran i Bernardin željno su ga gledali. Sazrijevalo je polako, ali to im nije smetalo. Tko bi se još gnjavio pitanjem čiji je vinograd? - Ove su bobice mnogo veće od kupina – mljackali su zadovoljno.* (Bribirske djevojčice, 2019: 9)

U slikovnici „Alisa u zemlji čudesa“ dinamizacije priče ostvaruje se variranjem dvaju tipova hiperbole – a) uvcavanja i b) umanjivanja:

Tekst iz slikovnice: *Sada je bočica bila veća od nje, a ona je bila premala da otvori vrata.* (Alisa u zemlji čudesa, 2004: 18)

Slika 19: primjer za hiperbolu uvećavanja

Slika 20: primjer za hiperbolu umanjivanja

Tekst iz slikovnice: *Djevojčica se žalosno rasplakala. Suze su joj tekle tako obilno da su izazvale poplavu . – Ispij iz bočice – zapovjedila je kvaka. – Ponovo ćeš se smanjiti. – Alisa je opet ispila gutljaj i postala tako malena da je upala u bočicu koju su valovi suza prenijeli kroz ključaonicu.* (Alisa u zemlji čudesa, 2004: 17)

2.3.2.4. Gradacija

Pod gradacijom se podrazumijeva postepeno pojačavanje ili ublažavanje predodžbi, emocija, misli ili ideja nizanjem značenjski bliskih izraza, pri čemu gradacijski niz čine najmanje tri riječi, sintagme ili rečenice koje imaju zajedničku značenjsku jezgru i koje se međusobno dopunjuju, proširuju i bogate. (Bagić, 2012: 126). Razlikujemo njena dva tipa – uzlaznu i silaznu gradaciju. Dok se uzlazna gradacija ostvaruje kao pojačavanje izraza, silazna gradacija, s druge strane, ostvaruje se kao ublažavanje izraza:

- *I dok devet dragih životinja izlaze kroz otvorena vrata kafeza, avion počinje rasti – i rasti – i rasti, kao da je začaran.* (Mira Lobe / Susi Weigel, *Mirza leti oko svijeta*, 1997.)
- *Uzdizali su se visoko, sve više, tako visoko da se jedno pače silno uzbudi, počne se vrtjeti uokrug po vodi, izdužujući vratić prema nebu kojim su letjele bijele ptice...* (Andersenove priče, 1996: 9)
- *Ugledala je tada drvene stube, popela se na kat i tamo zatekla tri kreveta: jedan veliki-veliki, drugi veliki-malo manji, treći ni veliki ni malo manji, nego – majušni, posve malen.* (Zlatokosa i druge priče, 1996: 35)

U prethodno navedenim primjerima, gradacijski niz čine tri riječi ili sintagme koje imaju zajedničku značenjsku jezgru i koje se međusobno dopunjuju, proširuju i bogate. U prva dva primjera članovi gradacijskog niza poredani su klimaktično (od slabijeg prema jačem), što signalizira povišena intonacija i intenzifikator *i*, dok je u četvrtom poredak antiklimaktičan (od jačeg prema slabijem) i istaknut je deminucijom.

Gradacija u verbalnom diskursu ponekad biva ponovljena i likovno. Efektni primjeri gradacije pojavljuju se u prikazima likova koji se temelje na gradacijskom načelu. Naprimjer, u slikovnici *Priče za dobro jutro*, u priči s naslovom „Poslušni dječaci“, kao likovi u priči nastupaju tri oblaka – *Oblačiću*, *Oblaku* i *Oblačini*, koji su dječake Alena, Salema, Mirzu i Dinu primorali

da napokon odu svojim kućama iz kojih ih majke već neko vrijeme bezuspješno zovu. Dakle, kao što su gradirani u verbalnom diskursu (Oblačić – Oblak – Oblačina), oblaci su gradirani i u vizualnom diskursu slikovnice – tamni oblak predstavlja Oblačinu, s lijeve strane je Oblak i ispod njih Oblačić.

Slika 21: primjer za gradaciju

Tekst iz slikovnice: *Njihova dozivanja slušali su Oblačić, Oblak i Oblačina!* (Priče za dobro jutro, 2012: 30)

Dakle, analizirani primjeri pokazuju da stilske figure (slike u riječima) i ikonički znak (riječi u slikama) u jeziku slikovnice stoje u dinamičnoj saradnji. Ova se izražajna sredstva u jeziku slikovnice međusobno pojačavaju, proširuju, ponavljaju, odnosno, međusobno korespondiraju, djeluju u sinergiji i komplementarnosti.

ZAKLJUČAK

Polazeći od stava da stilske figure zauzimaju jaku poziciju teksta, odnosno da su po svojoj formi izuzetno značajne za razumijevanje teksta, u ovome radu zanimalo nas je kako one doprinose govorno-jezičkoj, informacijsko-odgojnoj, iskustvenoj i estetskoj funkciji slikovnice. Analiza koja se odvijala lingvostilističkom metodom pokazala je sljedeće rezultate.

Na fonetsko-fonološkom planu kao najučestalije figure (metaplazme i metagrafi) pokazale su se onomatopejske interjekcije kojima se glasovno slikaju, tj. ozvučuju različita značenja riječi, te grafičke onomatopeje, kojima se ta značenja grafički slikaju i potenciraju. Pokazalo se da fonetsko-fonološke figure u jeziku slikovnice nastupaju i kao važna dikcijska te kao ritmotvorna jezička sredstva s karakterističnim eufoničnim učincima.

Pri analizi leksičko-sintaksičkih figura uočeno je da su u jeziku slikovnice česte: akumulacija, anadiploza, aposiopeza, inverzija, epizeuksa, anafora. Svojom leksičko-sintaksičkom strukturom ove figure u jeziku slikovnice doprinose najčešće ritmičnosti sintakse, nijansiranju značenja riječi, utječu na razvoj rječnika kod djece, njihove jezičko-kreativne sposobnosti, pritom ostvaruju i zabavnu funkciju.

Semantičke figure posmatrane su kao figure riječi (tropi) i figure misli. U prvoj skupini analizirani su i interpretirani: epitet, igra riječi, metafora i poređenje. U drugoj skupini kao najuočljivije izdvojene su personifikacija, prozopopeja, hiperbola i gradacija. Uočeno je da se semantičke figure ostvaruju u suradnji s drugim figurama, kao što su tautologija, paregmenon, homograf.

U konačnici, analiza i interpretacija stilskih figura u jeziku slikovnice pokazala je da one doprinose govorno-jezičkoj, informacijsko-odgojnoj, iskustvenoj i estetskoj funkciji slikovnice.

U suradnji s njenim likovnim aspektima, tj. u suodnosu verbalnih i neverbalnih, ikoničkih elemenata – diskurs slikovnice pokazuje da se ta interakcija zasniva, u najširem smislu, na dodavanju i ponavljanju ikoničkog znaka u odnosu na stilsku figuru ostvarenu u verbalnom diskursu, pri čemu taj suodnos omogućuje da se diskurs slikovnice ostvari kao jedinstven verbalno-vizualni znak.

LITERATURA

- Bagić, K. (2012). Rječnik stilskih figura. Zagreb: Školska knjiga.
- Budor, K. (1995). "Retorika i njen odnos prema igri riječima". U: *Tropi i figure*. Zagreb: Zavod za znanost o književnosti, 327–343.
- Buljubašić, E. (2015). O multimodalnoj stilistici. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Crnković, M. (1990). Dječja književnost. Zagreb: Školska knjiga
- Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječije književnosti. Zagreb: Znanje d.d.
- Guberina, P. (1952). Zvuk i pokret u jeziku. Zagreb: Matica hrvatska
- Guijarro, J. M. & Sanz, M. J. P. (2008). Compositional, interpersonal and representational meanings in a children's narrative: A multimodal discourse analysis. *Journal of Pragmatics*, 40 (9), 1601-1619
- Katnić-Bakaršić, M. (2007). Stilistika. Sarajevo: Ljiljan.
- Kojen, L. (1986) Metafora, figura i značenje. Beograd: Prosveta.
- Martinović, I., Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Liberalium*, 4(1), 39-63
- Narančić-Kovač, S. (2015). Jedna priča – dva pripovjedača. Zagreb: Artresor naklada.
- Painter, C. Martin, J. R., & Unsworth, L. (2013). Reading visual narratives: inter-image analysis of children's picture books. U: *Linguistics and the Human Sciences*.
- Simić, R. (2001). Opšta stilistika. Beograd – Nikšić: Jasen.
- Škarić, I. (1982). U potrazi za izgubljenim govorom. Zagreb: Školska knjiga – SN Liber.
- Veličković, N. (2014). Od slova do smisla. Sarajevo: Školegijum.
- Vuković, N. (2000). Putevi stilističke ideje. Podgorica – Nikšić: Jasen.
- Ženet, Ž. (1985). Figure, Beograd: Biblioteka Zodijak.

Internetski izvori:

- Batarelo Kokić, I. (2015). Nove razine interaktivnosti dječijih slikovnica, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/151350> (pristupljeno 6. 6. 2021)
- Ciglar, A. (2018). Interaktivna medijska slikovnica, dostupno na: <https://repozitorij.foi.unizg.hr/islandora/object/foi%3A4443/datastream/PDF/view> (pristupljeno 29. 9. 2021)

Draščić, S. (2015). Motivi svakodnevnog života u dječijim slikovnicama, dostupno na: <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A15/datastream/PDF/view> (pristupljeno 6. 6. 2021)

Kusulja, E. (2016). Oblikovanje slikovnice u radu s djecom, dostupno na: <https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg:203/preview> (pristupljeno 6. 6. 2021)

Skočić, P. (2020). Slikovnice kao poticaj za pisano stvaralaštvo učenika 3. i 4. razreda osnovne škole, dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufri%3A680> (pristupljeno 6. 6. 2021)

Sokač, A. (2021). Likovne vrijednosti slikovnica u poticanju dječjega razvoja, dostupno na: <https://repository.ufri.uniri.hr/islandora/object/ufri%3A978/datastream/PDF/view> (pristupljeno 6. 6. 2021)

IZVORI

○ Slikovnice o životinjama

Buba mara (1986). Sarajevo: Veselin Masleša.

Kondorić i mama vrabica (2009). Beograd: Evro-Giunti d. o. o.

Mame i mladunci iz šume (2012). Sarajevo: Svjetlost.

Maša i medvjed: prvi dan škole (2018). Zagreb: Egmont.

Mirza leti oko svijeta (1997). Sarajevo: Svjetlost.

Najvrednije blago Dede mede (2010). Sarajevo: Šahinpašić.

Pandica i prijatelji iz šume (2009). Beograd: Evro-Giunti d. o. o.

Pčelica Jelica i medo Edo (2019). Zagreb: Hrvatska poljoprivredna agencija.

Pooth ide liječniku (2007). Zagreb: Egmont.

Priče iz šume: Sastanak malih miševa (2009). Zagreb: Begen.

Priče iz šume: Koka u kupovini (2016). Zagreb: Begen.

Radoznala bubamara (2015). Novi Pazar: El-Kelimeh.

Zebra prugica (2015). Novi Pazar: El-Kelimeh.

○ Slikovnice-bajke

Alisa u zemlji čudesa (2004). Zagreb: Egmont.

Andersenove bajke (1996). Čakovec: Zrinski d.d.

Najljepše bosanske bajke (2015). Zenica: Vrijeme.
Palčić (2007). Zagreb: Begen.
Pinokio (2007). Zagreb: Begen.
Zimske bajke (2021). Sarajevo: Malik Books.
Zlatokosa i druge priče (1996). Čakovec: Zrinski d.d.

- Slikovnice o svakodnevnom životu

Bribirske djevojčice (2019). Rijeka: Copyright.
Čarobni kišobran (1997). Sarajevo: Svjetlost.
Jedan dan (2016). Zagreb: Dječja knjiga.
Kakav dan (2005). Beograd: Evro-Giunti d. o. o.
Naranče za sve (2004). Amsterdam: Reading Corner.
Priče za dobro jutro (2012). Tešanj: Planjax.
Priče za laku noć (2014). Zagreb: Begen.

- Slikovnice o vješticama

Kongres vještica (2011). Sarajevo: Šahinpašić.
Sretan rođendan, Winnie (2011). Sarajevo: Šahinpašić.

- Edukativne slikovnice

Slikovnica o medijima (2018). Fond Ujedinjenih naroda za djecu.
Tina i Dino u školi (2009). Sarajevo: Šahinpašić.

POPIS SLIKA

Slika 1: primjer za grafičku onomatopeju	12
Slika 2: primjer za grafičku onomatopeju	13
Slika 3: primjer za grafičko isticanje onomatopejske imitacije zvuka	14
Slika 4: primjer za grafičko isticanje onomatopejske imitacije zvuka	14
Slika 5: primjer za akumulaciju u vizualnom diskursu	16
Slika 6: primjer za aposiopezu.....	18
Slika 7: primjer prekinutog iskaza dopunjenog grafostilemom.....	18
Slika 8: primjer prekinutog iskaza dopunjenog grafostilemom.....	19
Slika 9: primjer za anaforu	21
Slika 10: primjer za igru riječima	24
Slika 11: primjer za metaforu	25
Slika 12: primjer za personifikaciju.....	27
Slika 13: primjer za prozopopeju.....	29
Slika 14: primjer za prozopopeju.....	29
Slika 15: primjer za personifikaciju.....	30
Slika 16: primjer za alegoriju	31
Slika 17: primjer za hiperbolu	33
Slika 18: primjer za hiperbolu	33
Slika 19: primjer za hiperbolu uvećavanja	34
Slika 20: primjer za hiperbolu umanjivanja.....	34
Slika 21: primjer za gradaciju.....	36

